

Studentersangforeningens Ophold

paa Bornholm

fra den 18de til den 23de Juni 1866.

Trykt som Manuscript.

24

Kjøbenhavn.

S. Friers Bogtrykkeri.

1866.

PLANT & ANIMALS

104

PLANT & ANIMALS

10428

Søndagen den 13de Mai modtog Studentersangforeningens Bestyrelse følgende Indbydelse:

„Med sand Fornøjelse have vi gennem Dhr. Byfoged Tvede i Hasle og Pastor Wolf i Clemens bragt i Erfaring, at Studentersangforeningen til en Sommerudflugt har kastet Blikket paa Bornholm.

Ved Efterretningen herom have vi Undertegnede forenet os om at træffe de fornødne Foranstaltninger til de kjære Gæsters Modtagelse, og vi tør allerede forsikre, at deres Ankomst med Glæde imødeses af den bornholmske Befolkning, hvis Hverd vi udrette ved herved at indbyde Sangforeningen til at gæste vor lille Klippeø.

Med Hensyn til de nærmere Omstændigheder skulle vi meddele, at Interessentskabet for Dampskibet „Mercur“ tilbyder Dhr. Medlemmer Befordring frem og tilbage i Skibets ordinaire Farter for en Betaling af 5 Rdlr. pro persona; allerede af denne Grund vil det være nødvendigt, at Dhr. stjænke Bornholm fulde fire Dages og fem Nætters Ophold, nemlig fra Mandag Aften til Lørdag Morgen, hvilket vi saa meget mindre betænke os paa at foreslaae, som det ikke alene vil være i Dens Interesse at beholde sine Gæster saa længe som muligt, men ogsaa i Dhrs egen, da Bornholm ikke engang flygtig kan besees paa en kortere Tid.

Vi tilføje som en foreløbig Tanke en stitseret Plan for Anvendelsen af Tiden under Opholdet paa Bornholm: Tirsdag gennem Hasle over „Johns Capel“ til Allinge og Hammershuus, Onsdag gennem Nø, Østerlars og Østermarie Sogne til Svaneke, Torsdag gennem Nexø og Nakirkeby til Rønne, Fredag til Almindingen.

I det Haab, at Dhr. ikke afflaae den herved tilstillede Indbydelse, tillade vi os at udbede os iforveien tilsendt vore Gjæsters Navne, da maaskee Mange derved kunne forud glæde sig til Besøget af en kjær Bekjendt, samt om snarest muligt at blive underrettede om det omtrentlige Tidspunkt, Besøget bedst maatte convenere.

Rønne, den 11te Mai 1866.

A. P. Colberg,
Kjøbmand.

Ove Daugaard,
Provisor.

Senningens,
Postmester.

G. S. Jørgensen,
Rector.

Ad. Rasch,
Kjøbmand og Consul.

E. Bedel.
Amtmand.

Til

Bestyrelsen for Studenter=Sangforeningen."

Vore Sangprøver og Forberedelser af forstjellig Art vare tilendebagte, og ombord paa „Thunberg“ forlode vi Mandagmorgen den 18de Juni Kjøbenhavn, for over Malmø, Esløf og Njstad at reise til Rønne. Skibet dandsede over Sundet i den friske Morgen, snart fortojebe vi i Malmø Havn, og ad Jernvejen gif det forbi Lund til Esløf. Uagtet vi ikke kom til Sverrig som Gjæster,

havde vi dog tilfulde Veilighed til at beundre den velvillige
 Imødekommen, den elskværdige Tjenstvillighed, der ud-
 mærker Svenskerne. I den nye Restaurationsbygning ved
 Esløf var Alt fortrinligt arrangeret for os, og vi havde
 den Fornøjelse med en Sang og et Glas at kunne takke
 Stationsforvalteren og Trafikchefen for den private Nstads-
 bane. Muntre Lege samlede os paa Pladsen foran den
 nye Bygning og skabte hurtigt en god og fornøjelig Tone
 mellem Veteranerne fra Skanderborg og Skamlingsbanken
 og de ganske unge Mænd, der nu for første Gang skulde
 erfare, hvor herligt det er at gjæste sine Landsmænd som
 Medlem af Studenterfangforeningen. Afsted bruste Toget
 gjennem det hjemlige Skaane; den Egn, Banen gjennem-
 skjærer, er vel tilbøls mere stenrig end Landmanden ønsker,
 men os thngede heldigvis ikke saa alvorlige Betragtninger,
 og vi kunde med ubelt Glæde nyde Synet af den i usæd-
 vanlig Rigdom og Pragt blomstrende Gyvel. Vinden,
 der om Morgenen kun var en frisk Brise, vorte i Løbet
 af Formiddagen op til en Storm, saa at „Merkur“, der i
 Modsætning til sit antike Forbillede er mere solid end
 rapfodet, lod os vente noget i Nstads; omsider kom den da,
 og Farten begyndte mod vort egentlige Maal. Enhver,
 der har reist tilføes, veed hvad det vil sige at befinde sig
 paa en langsom Dampbaad i høi Sø, men de Færreste
 kjende af Erfaring det Fond af Munterhed, en Flok Stu-
 denter har til sin Raadighed i et saadant Tilfælde. Solen
 var forlængst gaaet ned bag de ghygende Bølger, men
 Sangen lød endnu fra mindre Flokke, skjøndt de blege
 Møner just ikke thbede paa Velbefindende; hvert Øjeblik
 kom der et nyt Incitament til Liv for dem, der vare nær-
 ved at døses ind af Skibets vuggende Bevægelse; omsider

høinebe-Landet mere og mere i Horizonten, Signalraketter hvislede gennem Luften, og alle Mand vare paa Benene, da vi Kl. 10 omtrent svingede ind i Rønne Havn og hilste den uoverstuelige Mængde Menneſter, der stod ventende paa Bryggen, med Sangen „Der er et yndigt Land“. Feslkomiteens Formand, Postmester Henningsen, hød os Velkommen med følgende Ord: „Den herværende Komitee har overdraget mig det ærefulde Hverv at være den Første, der hilser paa Dem ved Deres Ankomst til Bornholm. Deres Løfte at ville besøge os har vaft en almindelig Glæde her paa Den, og hvor De kommer ville De ved Siden af de Naturskønheder, Den frembyder, møde det hjerteligste Velkommen fra Beboerne og en umiskjendelig Glæde over at et saa stort Antal af Rjøbenhavns Universitets Studenter, og tilmed af dem, som bære Sangens Toner i deres Bryst og paa deres Læbe, ville gjæste vort fjerntliggende Land. Foreløbig beder jeg Dem derfor her modtage vor Tak for at De ville komme. — Studenter-Sangforeningen vor Tak og et Velkomsthurra!“ I sin Tak udtalte D. Zinck, at vi i det første Indtryk, vi havde faaet af Bornholmerne, saae et Varsel for at Touren vilde blive rig paa Glæde og Nydelse; hans Ord ledsagedes af kraftige, taktfaste Hurraraab, og derefter spredtes vi for at følge vore Værter.

Saa vare vi da paa Bornholm! Snart erfarede vi En for En, hvor hjerteligt velkomne vi vare; Rønneboerne maae have kunnet see paa den glade Skare, der næste Morgen (Tirsdag) samledes paa Store Torv, at vi befandt os vel hos dem. Efter et Par Sange besteg vi de Bogne, de havde stillet til vor Raabighed til den første

Del af vor Udflugt paa Landet; i en anseelig Række af lette Kjøretøjer med fyrige Heste kjørte vi rundt om Torvet og derpaa udaf Byen mod Nord ad Hasle til, med Postmester Henningsen som Fører. Vejen fører strax udenfor Rønne forbi Plantagen Frydenlund, der nu dækker et ret betydeligt Areal, som for 50 Aar siden kun fremviste nøgne Sandbanker; efter en god Times Kjørsel stimtede vi allerede Dannebrogsslag fra Husene i Hasle, men vi anede dog ikke, hvor meget der her var gjort for os, før vi under jublende Hurra svingede gjennem en Trepport ind i Byen, der var rigt smykket med Flag. Ved Enden af Torvet, hvor Toget standsede, slyngede Blomsterkrandsene sig over Gaden fra Huus til Huus; vi stege af og befandt os snart omgivet af en talrig Forsamling af festligt klædte, glade Mennesker. Pastor Hertz bød os „Velkommen“; den ærede Taler betonedede her, som det ofte skete senere, „de smaa Forhold“; men vi ville vidne om den storartede Gæstfrihed og Hjertelighed, hvormed man kom os imøde, idet vi vel vide at hense på Alt, hvad der gjordes for os, til dets rette Udspring, Kjærligheden til vort fælles, elskede Fædreland og Modersmaalet, hvis friske Toner vi bragte vore Venner. I Agent Munchs Huus, hvor alle Skillerum vare nedtagne, var det muligt at samle Værter og Gæster om en smuk og rig Anretning i den med Blomster og Krandsene smykkede Sal; her veksledes Velkomstord og Tak; efter Maaltidet sang vi paa Torvet nogle danske og svenske Sange, hvis Tekster bleve uddelte til Tilhørerne. Her udbragte C. F. C. Møller et Leve for Damerne, hvem Byens rige Udsmykning med Blomster skyldtes. Man drog omkring i mindre Flokke forat bese

Kirken, Havnen o. s. v., samlede saa atter paa Torvet, og derfra skete Opbrudet paa Clemenskernes Bogne.

De muntre bornholmske Heste bleve end livligere ved Synet af Flagene og de svajende Krandsse, i lystig Fart gik det atter nordpaa til Søs Kirke; ved Raasbygaardene blev der gjort Holdt og vi begav os tilfods til Kapellet. For første Gang traadte os her den bornholmske Klippenatur imøde, en vildt forreven Fjeldside, hvis Fod Østersøen bespytter. Utvivlsomt fandtes der iblandt os idetmindste Muligheder baade til Geognoster og Geologer, de ville en Gang komme tilbage til dette Sted, studere Bjergarternes Sammensætning, maale Lagenes Hældning og vinde et Navn i Videnskabernes Rige — men af os i Almindelighed maa man ikke vente en lærd Beskrivelse af denne storartede Natur; vore bornholmske Venner ville være tilfredse med at vide, at vi beundrende bevarede dybe Indtryk af Stedets stjerne Natur, men ligesaa levende Mindet om de venlige Ansigter, der tilsmilede os fra de mange Mennesker, der havde leiret sig rundt omkring paa Strænderne, for os en levende Illustration til det „Velkommen“, som Sandemanden fra Rudsøker Sogn bød os her.

Tilbage gik Touren til Høiegaard, hvor vi, efter en læbskende Drif Al, havde den Glæde at synges for saa mange Landboere, som Gaardspladsen kunde rumme; men vor Fører gav Tegn til Afreise, og vi drog videre, befordrede af Clemensker Sogns Beboere tversover Landet mod Nordost gjennem Allinge og Sandvig, forbi Steilebjerget og Hammersøen til Hammershus og ledsagede af en Deel Hasleboer, saa at Toget talte over 50 Bogne. Fra Dalen foran Slottet gik vi samlede og med Sang

ind i Borggaarden, der var prydet med Blomsterfrandsse og nordiske Flag; Beboere fra Allinge, Sandvig og Omegn sluttede sig' til os, da vi leirede os paa Pladsen mellem disse mægtige Ruiner, som selv det ruinrige Schwaben efter Tydskeres Udsagn ikke har Mage til. Consul Hjorth fra Allinge bød os Velkommen, og følgende Sang blev affungen:

Velkommen hid til denne Plet
 Med sine mange Minder
 Om svundne Tiders Old og Æt,
 Som os i Tanker rinder.
 Velkomne! Broderkjærlighed
 Med Jubel Jer modtager!
 Og gammel nordisk Ærlighed,
 Som Pral og Tydskhed hader!

Og Nordens Ænhed, Folkets Haab,
 Bed Jer dets Førstegrøde
 Skal gaae, om gjennem Trængselsdaab,
 Fuldendelsen imøde!
 I skal gaae for og sprede Lyst
 Og Lys og Liv og Barme
 Og Dannesind i Folkets Bryst,
 Saa la'er vi Tydskens Iarme.

See endnu bløder mangt et Saar
 Og dybe Sukke Lyde,
 Thi ubi Tydskens Lænker gaaer
 Den danske Sønderlyde;
 Saa Glæden bliver ei ubeelt,
 Sin Part vil Sorgen have,
 Snart haabe vi dog bliver heelt
 Hvad nu er i Usave.

Vi var og eengang revne fra
 Den kjære Moderstamme,
 Vi „Bættepatte“ maatte ta'e
 Udaf den tydske Amme;
 Men siden fandt vi Ly og Læ
 I Dannerkongens Skygge,
 Og under Fredriks Frihedstræ
 Fremblomstred' ret vor Lykke.

Thi ville vi ei dvæle ved
 De sørgelige Minder,
 Men ønske at i Enighed
 Vi Ro og Lykke finder.
 Gid Enighed og Brodersind
 Maa knytte Norden sammen!
 Thi saa skal Tydsfens Brøvl og Bind
 Kun tjene os til Gammen.

Modtager da den simple Sang,
 Vi Jer til Velkomst byde!
 Vel veed vi vore Toners Klang
 Ei Eders Dren fryde;
 Men, Hjerters Sprog til Hjerter talt,
 Skjøndt simple Ord paa Tunge,
 Det finder Indgang overalt
 Og saa er det vi sjunge.

3.

Der takkedes paa vore Vegne af Collin Lundh, som bemærkede, „at naar man ogsaa her betone de den Tarvelighed, Bornholmerne havde at byde os, saa vilde den ikke have kunnet affrække os, selv om den havde været tilstede; men det var i Virkeligheden alt Andet end Tarvelighed, der fremtraadte i den hjerteligste Modtagelse, i Bogtogene, som stillede sig til vor Raadighed og i de rigelige Anrejsninger, som overalt hødes; for Alt; dette kunde vi ikke noksom takke.“

Intet Under at denne Plet er Bornholmernes Stolthed, at Mænd og Kvinder, Store og Smaa med Begeistring viste os omkring og fortalte os om de Begivenheder, der knyttede sig til disse Klippemure, Taarnværter og Skjeldere; det var et fortrinligt, praktisk Cursus i Historie — men vi maatte rive os løs, thi Clemenskerne havde bredt deres Duge paa Græsset, og hele Pladsen var snart som besaaet med livlige Grupper, der lode de gode Sager vederfares deres Ret. Sandvig- og Allingeboerne gave Drikkevarer, Himlen sendte en gemtlig Byge, vi istemmede nogle Sange og drog derefter ud i en stor Procession for at besee Klippedalene. Drage de historiske Minder end mægtigt til Hammershuus, saa er dog Naturen ikke mindre tillokkende; det store Tog havde spredt sig, en enkelt Fører kunde ikke holde saa mange sammen og det var heller ikke fornødent, thi der var thye for en af vore Venner, der med Ryst og Utrættelighed førte os fra det ene delige Sted til det andet, medens selv Fordelingen af den store Skare over det nærmeste Terrain hidrog Sit til at fremhæve Naturskønheden; her saae man en Flok paa en Fjeldtinde mellem blomstrende Guldregn, hist sprang nogle omkring paa Klippestykkerne ned mod Havet, op fra Dalen lød de muntre Stemmer, og høit over dem klang Nattegallesangen med ubestrikelig Ynde og Fylde. Omfider samlede man igjen i Borggaarden omkring Talerstolen; der udbragtes et Leve for Norden af Skolelærer Bohn, for Folkesangen af Skolelærer Frandsen, der begge ledsagedes af rungende Hurra; derefter talte Sthrup for Kvinden, og Pastor Wolf takkede Sandvig- og Allingeboerne fordi de havde sørget for at Festen ikke var bleven „tør“. Med livlig Deltagelse hørtes et Leve for Slesvigerne af D. Zinck;

Talerens Ord vare omtrent følgende: „Hammershuus er ikke blot et Blad i Bornholms, men i hele Nordens Historie; Slottet skulder et uheldigt Indfald af Kong Svend Erikfen Grathe sin Tilværelse. For at affone en faad Spøg (han havde hængt Erkebispfen af Lund op i en Kuro i dennes egen Domkirke) maatte han afstaae den nordlige Del af Bornholm til Lunds Erkebisp, der for at befæste sin Magt byggede Slottet, og fra nu af var Landet tilbels eller ganske i fjendtlig Bold. Bornholmerne vare med Udholdenhed og Fædrelandskjærlighed i Aarhundreder Bolds-mændenes Aag, indtil de selv ved en dristig Daad afkastede det og gav Den tilbage til Danmarks Konge. Tanken fører os uvilkaarlig over til Slesvig, hvor nu det tydske Boldssherredomme bæres med trofast Fædrelandskjærlighed og seig Udholdenhed; lad os haabe paa et lignende Udfald for Slesvigerne, da opfyldes det Dnske, som nu ligger os alle varmest paa Hjerte.“

Solen havde forlængst gjort Ende paa vor første herlige Dag paa Bornholm, da mørke Skyer og enkelte Lyn manede til Afslutning. De Fleste af os havde truffet de Allinge- og Sandvigboere, hvis Gjæster vi skulde være til næste Dag, og Folkestrømmen gik ad Hjemmet til, medens en Torbenbyge dæmpede Støvet og Lynene viste os Fyret paa Steilebjerget i magist Belysning.

Med friske Kræfter mødte vi næste Morgen (Dnsdag) tidlig ved Nisker Sogns Bogne for at begynde vor Reise langs Landets nordostlige Kyst, og lystigt gik det atter ad Niskirke til; her standsede vi et Øjeblik for at bese den mærkelige Rundkirke. Udfillige traf desuden i Stedets Præst en gammel Ven, og han kjendte fra sin mangeaarige Virksomhed ved Studenterforeningens

Bogsamling vel næsten enhver af os. Mellem Vejen og Havet udfolder Rø Sogn sin fortryllende Ynde i de skovbevogtede Klippedale; en Byge tvang os til at kjøre forbi den smukkeste af dem, Dydalen; vore bornholmske Venner beklagede, at vi ikke havde seet den, men vi kunne ikke utatnemmelig klage over et enkelt Tab, naar vi som her førtes fra Nydelse til Nydelse. Solen straalende igjen i sin fulde Glans, da vi naaede Helligdomsgaarden. Faa Skridt fra Gaarden, og man staaer paa en Skrænt med vid Udsigt over Havet, medens den nærmeste Forgrund er opfyldt med Klippestykker, der voldsomt kastede mellem hinanden skjule Strandbredden; tæt hede ved Søen udspringer Helligdoms-Kilden. Lange, blide Bølger vuggede Baadene, der førte os ud for at see Kysten fra Sø siden, og Stemningen lagde Kraft og Klang i de fyldige Harmonier i „Herliga land“, saa de svang sig op til Mængden, der havde taget Plads paa Klipperne. Under Sang roede vi langs Kysten og besaae en af de for Bornholm eie dommelige Huler, en vaad Dvov, der maaskee for første Gang gav Gjenlyd af „Hell dig du höga nord“.

Baadene stode atter udester, men enkelte forvorne unge Mænd sprang ind paa Klipperne og naaede lykkeligt, skjönt med megen Besvær, opover.

Paa Fjestpladsen bödes vi „Velkommen“ til Rø Sogn af Sandemand Kosoed; under Maaltidet takkede D. Zind Røboerne, idet han bemærkede, at naar man første Gang kommer i en Mand's Huus, er det allerede et Tegn paa Gæstfrihed, at han byder En sidde ned i Dagligstuen og drikke et Glas. Men her føres vi fra det ene Stads værelse til det andet med de mest glimrende Udsigter, man

vifer os Huset baade inde og ude, med sine vaade og tørre Dvne — ja fører os endog tilsidst ind i „Helligdommen“. —

Der var imidlertid atter samlet en stor Mængde omkring os; nye Bekjendtskaber stiftedes, og man traf gamle Venner fra den foregaaende Dag, der tilføes havde begivet sig til Helligdommen. Dandsmelodien af Kong Rosmer („Allen dullen dof“) udøvede sin uimodstaaelige Birkning paa Tilhørernes Vattermusfler, og Kredsen sluttedes saa tæt om os, at man valgte at synge paa et rummeligere Sted. Paa et til St. Hansaften bestemt Dandsøguld, mellem Helligdomsgaarden og Skrænten, holdt vi da en hel Concert, efter at vore trykte Programmer vare udbelte til Tilhørerne. Mellem Sangene takkede Skolelærer Rund Sangforeningen; Collin Rundh bemærkede som Svar, at ligesom der i gamle Dage var fundet Guld i Rø Sogn, saaledes havde vi under vort korte Ophold her fundet Guld, nemlig det, der smykker Menneskets Hjerter; han udtalte vor Tak, som han særligt henvendte til Kvinden.

Vor Fører gav Tegn til Afreise og bort foer vi; nu var det vore Værter fra Rø, der kjørte for os, men bestandig gif det ligesom tilforn i en rivende Fart. Det var, som om Hurraraabene ved Afsteden fra „Helligdommen“ næppe vare forstummede og end slylede Grindringen med de mægtige Indtryk, da vi kjørte ind i Lehnsgaarden og paany befandt os overfor en Mand, Sandemand Andersen af Østerlarsker, der paa den store Forsamlings Vegne bød os „Velkommen“. Gaardens Eier, Lieutenant Engel, førte os ind i sit Huus; overalt mødte os den venligste Modtagelse, den hjertelige Smødefkommen, der indbyder til Samtale. I den rummelige, elegante Sal fandt vi en overordenlig delikat og overvældende rig Anretning af Rager og Portviin;

Pastor Kosoed af Østerlarster takkede os her for vort Besøg, og derefter gik vi ud til Lehnsklint; skjøndt forskjellig fra Hammershuus, Sions Kapel og Helligdommen har dog ogsaa dette Punkt sin Naturskønhed; man er ikke Havet saa nær, foran og til Siderne bølger det skovrige Terrain ned mod Søen og Djet følger med Velbehag de bløde Former; fjernt ud over Fisserlejet Gudhjem sees Christiansø, der just nu bestinnes af Eftermiddagsolen. Paa et Klippestykke, der kun ragede lidt frem over Jorden, men var stort nok til at rumme hele Choret, sang vi for en taknemmelig Tilhørerkreds, der var leiret rundt omkring os; Situationen gav Liv og Lyst til at synge, og vi havde gjerne dvælet noget længere paa dette yndige Sted, men vi maatte bort. Paa Lehnsgaardens takkede Chr. Bruun for den udmærkede Modtagelse, og vi besteg Bognene fra Østerlarster Sogn. Afsted gik det atter i dette — man kunde fristes til at sige — bornholmske Tempo, og snart rullede vi ind i Randkløvegaardens. Der var virkelig noget eventyragtigt i denne Række af Besøg; Tiden løb, Naturen skiftede Udseende, Personerne veglede, men Gætet blev uforandret, den Hjertelighed, der modtog os, alle vegne; vi stod nu i Øster Marie Sogn, og Sandemand Munch bød os Velkommen. Ejerinden af Randkløvegaardens, Fru Sonne, havde aabnet sine hyggelige Stuer for os, og snart gjensløb de af muntre Samtaler, medens Husets Døtre bød den vederkvægende Kaffe om. Ikke langt fra Gaarden ligger det saakaldte „Skaar“; Navnet er betegnende nok, thi det seer virkelig ud som om der var skaaren en bred Spalte ned i Fjeldet, men — det er sandt — Phænomenets geologiske Side røre vi ikke ved. Man klavrede ned paa Bunden af Skaaret og sang; nogle

sprang omkring paa Klipperne nede ved Søen, andre nød mere i Stilhed den deilige Udsigt, man havde over Kysten baade mod Syd og Nord, de Utrættelige krøb igjennem „Karens Hul“. — Alle samlede vi igjen i god Behold i det gjæstfrie Huus ved de rigt besatte Borde. Pastor Tørgensen fra Øster Marie bød os i Ejerindens Navn Velkommen; vi sang nogle Sange, og Alb. Møller henvendte vor Tak til Beboerne af Østerlars Sogn, der havde befordret os til Randkløvegaarden.

Dagen helbede, men vi havde end meget tilbage at nyde. Øster Marie Sogns Bogue holdt i Gaarden, beredte til at føre os til Svaneke. Affskedshurraerne klang, og Toget satte sig i Bevægelse. Uagtet vi under Kjørsejen i Dagens Løb vare blevne noget fortrolige med de hurtige Tempoer, var dog den Fart, hvormed vi kjørte ind i Svaneke og rundt i en Mængde Gader, der neppe kan have været den korteste Vej til Torvet, vistnok overraskende for de Fleste. Var Hensigten dermed, paa Grund af at Solen var sin Nedgang saa nær, i en Hast at give os et Overblik over Byens Beliggenhed, maa man indrømme, at det fuldkommen lykkedes, thi vi fik fra en Bakke, vi kom over — Hundebakkerne sagdes der — en herlig Udsigt over Havet og Byen, der var rigt smykket med Flag. Til Torvet kom vi da efter den lystige Fart, og bleve modtagne af vore Værter; over tolv Timer vare forløbne siden vi i Morgenstunden forlod Allinge, med utrættelig Iver havde vore bornholmske Venner kjørt os, bispist os, ja takket os — uagtet det jo egentlig var os der Skridt for Skridt kom i en bundløs Taknemmeligheds Gjæld. De brave Svanekeboer havde tiltænkt os en gemhytlig Aften i det Frie, og vi mødte trofast ved Ammunitionshuset alle Mand.

Aftenen var imidlertid bleven saa kjølig, at man besluttede at forlægge Scenen til Raadhussalen; derhen drog vi da med Sang fulgte af Byens Befolkning. I Komiteens Navn bødes vi Velkommen af Hr. Schjørring og nedestaaende Sang blev affungen:

Vi hilse her en Flok Minerva-Sønner,
 Dg ønske dem: velkommen hos os vær!
 At skue Klippen her, sig vistnok lønner
 For den som grandfater Sagas Bog især;
 Thi kan vi end ei vise gyldne Sale,
 Ei Marmorflot med Taarn og kunstigt Tag,
 Saa kan vi vise Bakker, Fjeld og Dale,
 Dg Borge fra en længst henrunden Dag.

Her Meget er, som Tidens Aand kan tyde
 Fra Rokkestene indtil Hammershuus,
 Dg Navnet „Schwederkjetting“ høres lyde
 Samt „Prinzenskjold“, som minder: Bold og Knuus.
 Dog, Talen herom nu vi lade fare,
 Dg stride til vort sande Viemed:
 At bede Gud han Danmark vil bevare,
 Han skjærme det i Feide, som i Fred.

Dg I, vort Moderlands saa kjære Sønner,
 Modtag vor Tak fordi I kom herhid —
 Om maaskee Alt her, Eders Blik ei lønner,
 I kjære Gjæster ere — dette vilid.
 Vi leve dagligdags saa trist og stille,
 Os slutter trindt det dybe salte Vand;
 Men nu vi juble og udraabe ville:
 Hurra for Dannemarks Studenterstand!!

Paa vore Vegne. takkede Collin-Lundh og fremhævede med særligt Hensyn til et Udtryk i Sangen, at

Byen havde gjort et alt andet end „trist“ Indtryk ved sin smukke Veligheden, sin rige Flagdragt og udmærkede Gjæstfrihed.

Stemningen var overordentlig livlig og Rystigheden saa godt i Gang at næppe nogen anden Sag end den, der er alle Danstes Hjerter nærmest, havde faaet Ordlyd saa let. En sødt Slesviger, Skolelærer Jørgensen fra St. Ibs, talte for Sønderjyderne. „Han havde en Gang før været samlet med Studenterfangforeningen, nemlig da Lovemonumentet paa Flensborg Kirkegaard blev afløret, og han henlebede Tanken paa Sønderjyderne, der nu, medens vi glade og fornøjede vare samlede, sukkede under den rovbegjærlige Orns Klo. Men ligesom Sønderjyden, dengang Lovemonumentet blev afløret, var opfyldt af Begeistring og Kjærlighed til Moderlandet, saaledes levede endnu Kjærligheden til Danmark ikke hos Hundreder, men hos Tusinder af vore Brødre mod Syd ligesaa kraftig som før, og Haabet om Gjenforening med Danmark boede endnu hos Sønderjyden, det Haab holdt ham opreist; men de danske Toner kunde kun lyde i Smug, og derfor opfordrede han Forsamlingen til med sig at tømme et Glas for Sønderjyderne, et Glas paa, at de danske Toner atter maatte kunne lyde ligesaa frit og kraftigt som paa hiin Dag og paa, at de danske og trofaste Sønderjyder atter maatte blive forenede med vort kjære Fædreland.“

Det behøver næppe at siges, at Taleren fulgtes med levende Bifald, og at stormende Hurra viste, hvor inderligt Forsamlingen stemmede med ham. Foruden at mange af os just havde været med at synge den omtalte Sang af Professor Hartmann „Elumrer sødt

i Slesvigs Fjord" paa hiin uforglemmelige Dag i Flensborg, var den netop mellem dem, som det nu samlede Chor havde indøvet; den blev derfor sungen her ligesom senere i Rønne Kirke og gjorde ved sin høitidelige Simpelhed et dybt Indtryk. Vi dvæle gjerne ved denne lille Episode i det muntre Lag, thi ethvert Bidnesbyrd om, at der, hvor den danske Tunge taler, er et aabent Dre for Sukket, der lyder til os fra Brødre og Søstre hiinsides den forsmædelige og unaturlige Grændse, er en Bestyrkelse for vort Haab.

Vore Værters Ønske at beholde os noget længere den næste Morgen til Gjengjæld for at vi vare komne senere end Bestemmelsen, kunde ikke forenes med det Løfte, vi havde givet fra første Færd af, nemlig saavidt muligt at overholde de fastsatte Afgangstider. Senad Midnat sluttedes da denne bevægede Dag, og vi gik til Ro paa et af de allerøstligste Punkter i det danske Monarchi, saa at alene Beboerne paa Christiansø vare Morgensolen lidt nærmere end vi.

I den tidlige Morgenstund (Torsdag) var der endnu Leilighed til at bese enkelte Punkter ved Byen og Havneanlægget, der er af betydeligt Omfang især for en saa lille Commune; efterhaanden mødte vi paa Torvet og hilste den forsamlede Mængde med Studentersangen „See god Morgen“. Efterat et Par andre Chor vare affungne, hød Kjøbmand M. Smidt os Farvel, og vor Reise gik under rungende Hurra videre ad Almindingen til paa Bogne fra Ibsker Sogn.

Festerne i Hasle og ved Hammershuus, i Helligdommen, og paa Lehnsgaarden, paa Randfløvegaarden og i Svaneke

vare kun beregnede paa at føre os sammen med Beboerne fra Stedet eller dets nærmeste Omegn; i Almindingen skulde man mødes fra alle Kanter — og man mødte. Ved Tomilepælen, hvor Bogntoget standsede, traf vi allerede mange Menneſter; vi ordnede os i Procession og gik under Skovfoged Balslevs Anførelse og med Musik over Somfrubjerget til Christianshøi, hvor vi bleve modtagne af den største Forsamling, vi endnu havde set paa Bornholm. Solen straalede over den bekrandsede Mindestøtte og de tre nordiske Flag, der omgave den, i det Dieblit Processionen ankom til Festspladsen, og under de gunstigste Varsler begyndte Dagen. Kjøbmand Colberg fra Rønne bød os Velkommen, og hans Ord ledsagedes af Forsamlingens kraftige Hurra. Sammenkomsten i Almindingen skulde, som alt antydet, medføre en Slags Opjørelse mellem os og alle de brave Menneſter, vi havde truffet paa vor Rundreise; vi søgte derfor strax mellem Mængden efter bekjendte Ansigter, men erfarede snart, at det var en ny Fæds, der stod os nærmest og indbød til Deltagelse i en Frokost. Beboerne af Akirkeby, som Tiden ikke tillod os at besøge i deres Hjem, havde begivet sig til Almindingen, for at træffe os der; en saadan Interesse for vort Besøg kan neppe den højeste Forventning have gjort Regning paa. Pastor Mossin fra Akirkeby takkede Sangforeningen for dens Besøg, og vi, der kun have en eneste Maade at vise vor Taknemmelighed paa, gav Akirkeboerne en Concert; — de mange Rækker af lange Vorde kunde vel forestille Byens Huse og Gader og i Betragtning af Tidens Korthed kunde vi godt synge paa Gaden; Programmerne vare heldigviis trykte, en kraftig

Haand udslængede dem over Husene og Sangen beghjødte, snart sang det store Chor, snart det mindre — det var „Aakerboernes Concert“, om hvilken det med Rette kan siges at den var glimrende besøgt.

De Fleste af os traf snart paa gamle Venner, der meget ofte kjendte de nye Venner, og i livligt samtalende Flokke sluttede man sig til det store Tog — 3 à 4000 Mennesker — der under Skovfogedens Anførsel begav sig paa Vandring i Almindingen. Vi rokkede Rokkestenen, speilede os i Latinersøen, stormede Lilleborg og besteg Nytterknegten; fra Kongemindet sendte vi en Hilsen til det sande Aakerkeby og et Afkedsblik med Haab om Gjenstyn ud over de heilige Egne, vi vare komne igjennem; i Echo-dalen sang vi igjen en Del Chorsange, der heldigviis ikke forstyrredes af Echoet. Over Gamleborg drog vel de Fleste tilbage til Christianshøi, men forøvrigt kunde et saa stort Selskab naturligviis ikke holdes samlet paa en Skovvandring, der varede 4—5 Timer; mindre Flokke dvælede snart hist, snart her, Nogle kunde umuligt blive trætte af Udsigten fra en Fjeldtinde henover de friske Skovtoppe med den usædvanlig rige Farvevejel, Andre fandt Dalen saa luun og den rolige Samtale i en mindre Kreds saa behagelig, at de nær vare komne for seent til Eftermiddagsmaaltidet, der i overvættens Fylde var fremsat af Værternes Hærskarer. Man søgte paa bedste Maade at virkeliggjøre det Umulige, idet man nød lidt hist og lidt her; derved fremkom et Slags spadserende Maaltid, der atter gav Anledning til en Mængde private Skaaltaler, som dog siden maatte vige for Henvendelser til den hele Forsamling, hvortil Begyndelsen gjordes af Provst Meyn.

Pastor Wolf talte for Danmarks og Nordens Fremtidshaab, Hindenburg for Vikingeaanden, og Faartoft for Damerne. En Sammenligning af D. Zinck mellem de gamle bornholmske Gildeslaugs Ordning og Sangforeningens Organisation vakte megen Munterhed. Senere tog Ungdommen sig en lystig Svingom paa en improviseret Dandseplads, der idetmindste havde det Gode, at den var særdeles rummelig. Ikke blot ved Antallet af Deltagerne, men først og fremmest ved den fortræffelige Aand blev Festen i Almindingen en sand Folkefest, hvor hjertelig Munterhed og ungdomsfrisk Lystighed løstede sin Stemme høit.

Vi toge Afsked med Beboerne fra de nordligere Egne af Landet, hvis Gjæstfrihed, vi havde nydt de foregaaende Dage, og fulgte hjem med vore Værter fra Rønne, befordrede af Vesterherred. I den stille og milde Sommeraften stode endnu ved Gaardene langs Landeveien Folkene og Børnene speidende efter, om Bognen muligviis førte en Student, og opdagede de blot en Hue, løb strax et rungende Hurra.

Vor sidste Dag paa Bornholm (Fredagen) begyndte med en Kirkeconcert Kl. 10. Et Par Timer efter gaves en Concert i Theatret; Mellemtiden var benyttet til at indstudere en bornholmsk Vise, Sjøkarijn, som Prof. Hartmann havde hørt den foregaaende Dag, nedstreven og udsat for fire Stemmer. Den blev udført ved Concerten og, som Bisaldet vidnede om, hørt med Fornøielse. En italiensk Primadonna, Signora Falsetta fra Mailands bella Scala, egentlig engageret i Dresden, men af Krigsbegivenhederne forslaaet til Bornholm, var saa naadig at udføre

adskillige Bravourarier, der modtoges med en sand Bifaldsstorm og en saadan Masse Blomster, at de fyldte en stor Tørvekurv, der formodentlig „för tillfället“ efter Signoraens Onke fandtes hensat mellem Coulisserne.

Klokken fem om Eftermiddagen samledes vi atter paa Store Torv og drog derfra med vor Fane og Byens flinke Musikkorps i Spidsen til Sommerlyst. I den festligt smykkede Lund modtoges vi med Kanonsalut og en Velkomsthilsen af Consul A. Rasch. Paa et lille Sommertheater udførte vi den for Bornholmerne formodentlig tilforn ubekjendte Ouverture for Phantasiinstrumenter, der under D. Zincks Anførsel og ved Medvirkning af flere Virtuoser, navnlig paa Piccoloflöite og Tromme, gjorde megen Lykke, uagtet Primoviolinernes Klang var vel træagtig, Contrabassen noget for høi for Vokalet og Blikinstrumenterne, hvilket forøvrigt ikke er ganske usædvanligt, af og til kom noget ud af Stemning. I Mellemakterne optraadte et Jongleur- og Kraftkunstnerselskab, iblandt hvis Medlemmer man vil have gjenkjendt Signora Falletta, men det beroer dog nok paa en Feiltagelse; Selskabet medførte desuden en allerkjæreste og til næsten menneskelig Fuldkommenhed dresjeret Abekat, der høstede fortjent Bifald.

Til Slutning sang vi endelig adskillige Sange for Chor og Quartet og gik derefter tilbords i Pavillonens Sal, der trods sin anseelige Størrelse dog langt fra kunde rumme den talrige Mængde, der var forsamlet i Lunden. Musikken spillede en Marche medens vi drog ind i den smukke Sal, der var prydet med Frederik den Syvendes bekrandsede Buste og Christian den Niendes Navnetræk, Blomster og nor-

bisse Flag; Amtmanden over Bornholm, Statsraad Vedel, bad os Velkommen til Rønne Borgerses Særa, hvorefter Rigsdagsmanden Hr. Hjort udbragte et Leve for Hs. Majestæt Kong Christian den Niende. Der fulgte nu en lang Række Taler, blandt hvilke vi ville fremhæve Provst Meyns for Universitetet, Rector Børgensens for Professor Hartmann og Amtmand Vedels for Sangforeningen, der i disse skønne Dage have vist, at Folk paa Landet dog nok kunde komme ud af det med disse „flemme Rjøbenhavnere“. Nedenstaaende Farvel til Bornholm, der var ombdelt til Alle saavel i som udenfor Salen, blev derpaa affungen.

Bornholm, du fagre Ø,
 Du Rattergalerebe,
 I salten Østersø!
 Dig gjæstend end en Sangerstok,
 Som her fandt Duge brede
 Og aabne Hjerter nok.

Vi saae dit Hammershuus,
 Din Eroffrabs Freminde,
 Som end ei sank i Gruus!
 Din grønne Grottes Bøgesal!
 Dit Hølsjelds lune Linde!
 Din egefrandske Dal!

Vi fandt et Folk saa kjæft,
 Med Frihedsfind og Snille,
 En dansk og gjæstfri Slægt;
 Nu nærmer sig vort Samlivs Dvæld,
 Saa tag som sidste Trille
 Vort varmeste Farvel!

Professor Hartmann fik derpaa Ordet og udtalte om-
 trent Følgende: Endstjøndt han ikke var stemplet til Taler,
 forekom det ham dog let at udbringe en Skaal, der havde
 en saa god og populair Klang, som den, det var overdraget
 ham at foreslaae. Han skulde nemlig fra Studenter-Sang-
 foreningen bringe navnlig Kønne Byses Indvaanere, men
 tillige Bornholmerne i det Hele, den hjerteligste Tak for
 den mageløse Gjæstfrihed, som overalt var bleven Studen-
 terne tildel. De havde optaget os i deres Huse og be-
 handlet os som deres Egne, de havde ført os fra Sted
 til Sted paa deres deilige Ø, og om det end havde kunnet
 forekomme de Ældre noget besværligt at voltigere og dandse
 paa Stenene ved Søs Kapellet, saa var det dog nu, naar
 vi tænkte tilbage paa alt dette, som om vi havde dandsset
 paa Roser hele Tiden. Men denne Rosendands tybede,
 som Dands i Almindelighed, paa Udspreddelse og Forlystelse,
 og Noget kunde maastee fortænke de Ældre i at have del-
 taget deri. Han troede dog, at Retfærdiggjørelsen for
 denne Deltagelse laae i den alvorligere Side, som disse
 Sammenkomster havde. Bornholmerne havde aabnet os
 deres Hjerter og skjænket os deres Venstab, vi havde
 stræbt at tolke dem vor Tak i Sang, og gjennem denne
 gjensidige Meddelelse og Modtagen havde der udviklet sig
 Forbindelser, som vilde kunne omfatte flere end selve Del-
 tagerne, han haabede derfor, at denne Tour, som havde
 lært os hinanden nærmere at kjende, maatte have givet
 et bestemt Bidrag til at befæste og styrke Sammenholdet
 mellem Kjøbenhavn og Bornholm; og med Ønsket om
 at dette maatte skee, udbragte han en Skaal for Born-
 holms, navnlig Kønne Byses, gjæstfrie Beboere og elst-
 værdige Beboerinder.

Pastor Wolf fra Clemenster, der, som forhenværende Medlem af Sangforeningen og gammel Ven af Sengen, havde fulgt os fra Hasle til Hammershuus, derpaa havde været tilstede i Almindingen, var ogsaa mødt i Rønne og bad os medtage en Hilsen til vore Kjære i Hjemmet. Collin Lundh foreslog i et versificeret Foredrag en Skaal for Damerne, og Seilmager Wichmann tømte et Glas for de nordiske Riger. D. Zinck udtalte vor Tak til Postmester Henningsen, den utrættelige Fører paa vor Reise i Landet; Pastor Wolf bragte os en sidste Hilsen fra Beboerne paa Nordlandet og meddelte i en humoristisk Form det Skudsmaal, som han havde hørt Landboere give Studenterne, idet de havde kaldt os „helljute“ Karle. Sluttende sig hertil udbragte Zinck den sidste Skaal og Tak til Bornholmerne: Man sagde undertiden om en Mand: „Han er en Fandens Karle!“ men vidste nogen af de Tilstedeværende, hvad dette egentlig vilde sige? det vil sige: „Han er en Bornholmer!“ Fanden, som i gamle Dage var en af de store Godseiere, besad efter Historikernes Udsagn bl. A. ogsaa Bornholm. Holberg, der i „Uden Hoved og Hale“ lader Fanden optræde under Navnet „gamle Eric“, nævner ham der med sin fulde Titel som „Herre til Bloksbjerg, Hekkenfeld, Lyderhorn, Mundien, Borgundien, Trapezund og Rattesund; men da Borgundien eller Borgunderholm er Bornholm, blive Bornholmerne nogle „Fandens Karle“. — I denne Terminstid skal al Gjæld jo betales, men for Studenterfangforeningen bliver dette en ligefrem Umulighed. Vi komme til at staae i en uendelig Taknemmelighedsgjæld til disse „Fandens Karle“ for Alt hvad vi i uforglemmelige Dage have modtaget af dem. Med Tak for hvad vi skyldte Born-

holm og de gjæstfrie Bornholmere endnu et rungende Hurra!

Der var endnu mange Taler, som vi gjerne optegnebe her, men desværre havde vi ingen Stenographen.

I Hast forvandledes Spisefalen til Dandsfæl, og Musikken kaldte Ungdommen til en livlig Dands, der fortattes til Dagen græde.

Vi sagde vore elskværdige Værter og Værtinder i Rønne Farvel og samlede i den beilige Morgen Kl. 5 paa „Merkur“, der laae klar til Afgang. End en Gang løb Sangen for vore bornholmske Venner, det sidste „Levvel“ forsvandt mellem jublende Hurraraab fra begge Sider, og vi gled hen over Østersøen, der var saa mild og rolig som om den havde Hjerte for vor Stemning. — Kort før „Merkur“ naaede Østads, altsaa endnu paa bornholmsk Grund, bragte vi Capitain Thorsen vor Tak og et ni-dobbelt Hurra.

Her ender Beretningen om vort herlige, minderige Ophold paa Bornholm, men vi vide, at det vil glæde vore Venner ogsaa at høre om vor Hjemfart. Ved Indseilingen til Østads hilstes vi med Kanonsalut; saasnart vi havde for-
tøjet ved Broen, kom den danske Consul ombord og indbød os paa Østadsboeres Vegne til en Frokost paa Hotellet; vi modtog den venlige Indbydelse og tilbragte efter Maaltidet endnu en Timestid i Selskab med vore svenske Værter, der med levende Bifald hørte fortælle om den nordiske Stemning, der gjennemstrømmede alle Festerne paa Bornholm, hvor Dannebrog vajede mellem Norges og Sverrigs Banner. Ledfagede af vore Værter drog vi med Sang til Banegaarden, afsted bruste Toget nordpaa gjennem Skaane, og Kl. 4 gik vi i Malmø ombord paa „Thun-

berg", der førte os over Drefund i den deilige, blifstille
Midsommeraften, og under Sangen „Der er et yndigt
Land" lagde vi til Land.

Arlaud, D., cand. phil.
Bielefeldt, H. G., stud. theol.
Bohn, E. A., stud. jur.
Bramsen, J., stud. jur.
Bramsen, L., cand. phil.
Bruun, Chr., Bibliothekar.
Clausen, M., stud. jur.
**Collin-Lundb, Ingenieurcapt.
Corfiren, E., stud. polyt.
Dahl, E., stud. jur.
van Deurs, F. S., Landstings-
sekretair.
Elberg, T., stud. theol.
Faartoft, A. E., stud. med.
Faurshou, A., cand. phil.
Grüner, F. B., stud. jur.
*Hansen, E. J., Kammermusikus.
Hansen, D., stud. jur.
*Hartmann, J. P. E., Professor.
Hartmann, Fr., stud. jur.
Hequet, A., stud. med.
Hindenburg, Th., cand. jur.
Høegh-Guldberg, E., cand. jur.
Jacobi, H. A., stud. jur.
Jochimsen, W., stud. theol.
Lerche, H., stud. jur.
Liebe, Th., Skuespiller.
*Lund, Chr., cand. jur.
Lyngbye, H. P., Grosserer.
Mundt, E., stud. med.

Møller, Alb., cand. jur.
Møller, E. E., stud. jur.
**Møller, E. F. E., Adjunct.
Møller, Th., cand. phil.
Mygind, S. E., stud. mech.
Mygind, Th., stud. theol.
Nielsen, R. E. J. B., cand.
phil.
Ortmann, E. M., cand. med.
Petersen, Wolffg., cand. jur.
Philipsen, F., stud. jur.
Poulsen, E. E., stud. philol.
Poulsen, F. E., cand. phil.
Poulsen, B., stud. jur.
Raaschou, E., stud. theol.
Raaschou, B., stud. theol.
Ravn, B. E., cand. jur.
Schmidt, P. L., stud. theol.
Stub, A., cand. med.
Styrup, Th., stud. jur.
Tetens, H. F., stud. jur.
Thaning, J., stud. med.
Theilade, H., stud. theol.
Thomsen, A., stud. philol.
Thrane, E., cand. jur.
Tolderlund, D., stud. jur.
Trautner, T. M., cand. med.
Wiese, E., cand. phil.
Witbusen, E., stud. med.
*Zind, D., Skuespiller.

Studentersangforeningens Ophold

paa Bornholm

fra den 18de til den 23de Juni 1866.

Trykt som Manuscript.

24

Kjøbenhavn.

S. Friers Bogtrykkeri.

1866.

PLANT & ANIMALS

104

PLANT & ANIMALS

10428

Søndagen den 13de Mai modtog Studentersangforeningens Bestyrelse følgende Indbydelse:

„Med sand Fornøjelse have vi gennem Dhr. Byfoged Tvede i Hasle og Pastor Wolf i Clemens bragt i Erfaring, at Studentersangforeningen til en Sommerudflugt har kastet Blikket paa Bornholm.

Ved Efterretningen herom have vi Undertegnede forenet os om at træffe de fornødne Foranstaltninger til de kjære Gjæsters Modtagelse, og vi tør allerede forsikre, at deres Ankomst med Glæde imødeses af den bornholmske Befolkning, hvis Hverd vi udrette ved herved at indbyde Sangforeningen til at gjæste vor lille Klippeø.

Med Hensyn til de nærmere Omstændigheder skulle vi meddele, at Interessentskabet for Dampskibet „Mercur“ tilbyder Dhr. Medlemmer Befordring frem og tilbage i Skibets ordinaire Farter for en Betaling af 5 Rdlr. pro persona; allerede af denne Grund vil det være nødvendigt, at Dhr. stjænke Bornholm fulde fire Dages og fem Nætters Ophold, nemlig fra Mandag Aften til Lørdag Morgen, hvilket vi saa meget mindre betænke os paa at foreslaae, som det ikke alene vil være i Dens Interesse at beholde sine Gjæster saa længe som muligt, men ogsaa i Dhrs egen, da Bornholm ikke engang flygtig kan besees paa en kortere Tid.

Vi tilføje som en foreløbig Tanke en stitseret Plan for Anvendelsen af Tiden under Opholdet paa Bornholm: Tirsdag gennem Hasle over „Johns Capel“ til Allinge og Hammershuus, Onsdag gennem Nø, Østerlars og Østermarie Sogne til Svaneke, Torsdag gennem Nexø og Akfirkeby til Rønne, Fredag til Almindingen.

I det Haab, at Dhr. ikke afflaae den herved tilstillede Indbydelse, tillade vi os at udbede os iforveien tilsendt vore Gjæsters Navne, da maaskee Mange derved kunne forud glæde sig til. Besøget af en kjær Bekjendt, samt om snarest muligt at blive underrettebe om det omtrentlige Tidspunkt, Besøget bedst maatte conuenere.

Rønne, den 11te Mai 1866.

A. P. Colberg,
Kjøbmand.

Ove Daugaard,
Provisor.

Senningens,
Postmester.

G. S. Jørgensen,
Rector.

Ad. Rasch,
Kjøbmand og Consul.

E. Bedel.
Amtmand.

Til

Bestyrelsen for Studenter=Sangforeningen."

Vore Sangprøver og Forberedelser af forskjellig Art vare tilendebagte, og ombord paa „Thunberg“ forlode vi Mandagmorgen den 18de Juni Kjøbenhavn, for over Malmø, Esløf og Njstad at reise til Rønne. Skibet dandsede over Sundet i den friske Morgen, snart fortojebe vi i Malmø Havn, og ad Jernvejen gif det forbi Lund til Esløf. Uagtet vi ikke kom til Sverrig som Gjæster,

havde vi dog tilfulde Veilighed til at beundre den velvillige
 Imødekommen, den elskværdige Tjenstvillighed, der ud-
 mærker Svenskerne. I den nye Restaurationsbygning ved
 Esløf var Alt fortrinligt arrangeret for os, og vi havde
 den Fornøjelse med en Sang og et Glas at kunne takke
 Stationsforvalteren og Trafikchefen for den private Nstads-
 bane. Muntre Lege samlede os paa Pladsen foran den
 nye Bygning og skabte hurtigt en god og fornøjelig Tone
 mellem Veteranerne fra Skanderborg og Skamlingsbanken
 og de ganske unge Mænd, der nu for første Gang skulde
 erfare, hvor herligt det er at gjæste sine Landsmænd som
 Medlem af Studenterfangforeningen. Afsted bruste Toget
 gjennem det hjemlige Skaane; den Egn, Banen gjennem-
 skjærer, er vel tilbøls mere stenrig end Landmanden ønsker,
 men os thngede heldigvis ikke saa alvorlige Betragtninger,
 og vi kunde med ubelt Glæde nyde Synet af den i usæd-
 vanlig Rigdom og Pragt blomstrende Gyvel. Vinden,
 der om Morgenen kun var en frisk Brise, vorte i Løbet
 af Formiddagen op til en Storm, saa at „Merkur“, der i
 Modsætning til sit antike Forbillede er mere solid end
 rapfodet, lod os vente noget i Nstads; omsider kom den da,
 og Farten begyndte mod vort egentlige Maal. Enhver,
 der har reist tilføes, veed hvad det vil sige at befinde sig
 paa en langsom Dampbaad i høi Sø, men de Færreste
 kjende af Erfaring det Fond af Munterhed, en Flok Stu-
 denter har til sin Naadighed i et saadant Tilfælde. Solen
 var forlængst gaaet ned bag de ghygende Bølger, men
 Sangen lød endnu fra mindre Flokke, skjøndt de blege
 Møner just ikke thbede paa Velbefindende; hvert Øjeblik
 kom der et nyt Incitament til Liv for dem, der vare nær-
 ved at døses ind af Skibets vuggende Bevægelse; omsider

høinebe-Landet mere og mere i Horizonen, Signalraketter hvislede gennem Luften, og alle Mand vare paa Benene, da vi Kl. 10 omtrent svingede ind i Rønne Havn og hilste den uoverstuelige Mængde Menneſter, der stod ventende paa Bryggen, med Sangen „Der er et yndigt Land“. Feslkomiteens Formand, Postmester Henningsen, hød os Velkommen med følgende Ord: „Den herværende Komitee har overdraget mig det ærefulde Hverv at være den Første, der hilser paa Dem ved Deres Ankomst til Bornholm. Deres Løfte at ville besøge os har vaft en almindelig Glæde her paa Den, og hvor De kommer ville De ved Siden af de Naturskønheder, Den frembyder, møde det hjerteligste Velkommen fra Beboerne og en umiskjendelig Glæde over at et saa stort Antal af Rjøbenhavns Universitets Studenter, og tilmed af dem, som bære Sangens Toner i deres Bryst og paa deres Læbe, ville gjæste vort fjerntliggende Land. Foreløbig beider jeg Dem derfor her modtage vor Tak for at De ville komme. — Studenter-Sangforeningen vor Tak og et Velkomsthurra!“ I sin Tak udtalte D. Zinck, at vi i det første Indtryk, vi havde faaet af Bornholmerne, saae et Varsel for at Touren vilde blive rig paa Glæde og Nydelse; hans Ord ledsagedes af kraftige, taktsaste Hurraraab, og derefter spredtes vi for at følge vore Værter.

Saa vare vi da paa Bornholm! Snart erfarede vi En for En, hvor hjerteligt velkomne vi vare; Rønneboerne maae have kunnet see paa den glade Skare, der næste Morgen (Tirsdag) samledes paa Store Torv, at vi befandt os vel hos dem. Efter et Par Sange besteg vi de Bogne, de havde stillet til vor Raabighed til den første

Del af vor Udflugt paa Landet; i en anseelig Række af lette Kjøretøjer med fyrige Heste kjørte vi rundt om Torvet og derpaa udaf Byen mod Nord ad Hasle til, med Postmester Henningsen som Fører. Vejen fører strax udenfor Rønne forbi Plantagen Frydenlund, der nu dækker et ret betydeligt Areal, som for 50 Aar siden kun fremviste nøgne Sandbanker; efter en god Times Kjørsel skimtede vi allerede Dannebrogsslag fra Husene i Hasle, men vi anede dog ikke, hvor meget der her var gjort for os, før vi under jublende Hurra svingede gjennem en Trepport ind i Byen, der var rigt smykket med Flag. Ved Enden af Torvet, hvor Toget standsede, slyngede Blomsterkrandsene sig over Gaden fra Huus til Huus; vi steg af og befandt os snart omgivet af en talrig Forsamling af festligt klædte, glade Mennesker. Pastor Hertz bød os „Velkommen“; den ærede Taler betonedede her, som det ofte skete senere, „de smaa Forhold“; men vi ville vidne om den storartede Gæstfrihed og Hjertelighed, hvormed man kom os imøde, idet vi vel vide at hense på Alt, hvad der gjordes for os, til dets rette Udspring, Kjærligheden til vort fælles, elskede Fædreland og Modersmaalet, hvis friske Toner vi bragte vore Venner. I Agent Munchs Huus, hvor alle Skillerum vare nedtagne, var det muligt at samle Værter og Gæster om en smuk og rig Anretning i den med Blomster og Krandsene smykkede Sal; her veksledes Velkomsthord og Tak; efter Maaltidet sang vi paa Torvet nogle danske og svenske Sange, hvis Tekster bleve uddelte til Tilhørerne. Her udbragte C. F. C. Møller et Leve for Damerne, hvem Byens rige Udsmykning med Blomster skyldtes. Man drog omkring i mindre Flokke forat bese

Kirken, Havnen o. s. v., samlede saa atter paa Torvet, og derfra skete Opbrudet paa Clemenskernes Bogne.

De muntre bornholmske Heste bleve end livligere ved Synet af Flagene og de svajende Krandsse, i lystig Fart gik det atter nordpaa til Sons Kirke; ved Raasbygaardene blev der gjort Holdt og vi begav os tilfods til Kapellet. For første Gang traadte os her den bornholmske Klippenatur imøde, en vildt forreven Fjeldside, hvis Fod Østersøen beskyller. Utvivlsomt fandtes der iblandt os idetmindste Muligheder baade til Geognoster og Geologer, de ville en Gang komme tilbage til dette Sted, studere Bjergarternes Sammensætning, maale Lagenes Hældning og vinde et Navn i Videnskabernes Rige — men af os i Almindelighed maa man ikke vente en lærd Beskrivelse af denne storartede Natur; vore bornholmske Venner ville være tilfredse med at vide, at vi beundrende bevarede de dybe Indtryk af Stedets stjerne Natur, men ligesaa levende Mindet om de venlige Ansigter, der tilsmilede os fra de mange Mennesker, der havde leiret sig rundt omkring paa Strænderne, for os en levende Illustration til det „Velkommen“, som Sandemanden fra Rudsøker Sogn bød os her.

Tilbage gik Touren til Høiegaard, hvor vi, efter en læbskende Drif Al, havde den Glæde at synges for saa mange Landboere, som Gaardspladsen kunde rumme; men vor Fører gav Tegn til Afreise, og vi drog videre, befordrede af Clemensker Sogns Beboere tversover Landet mod Nordost gjennem Allinge og Sandvig, forbi Steilebjerget og Hammersøen til Hammershus og ledsagede af en Deel Hasleboer, saa at Toget talte over 50 Bogne. Fra Dalen foran Slottet gik vi samlede og med Sang

ind i Borggaarden, der var prydet med Blomsterfrandsse og nordiske Flag; Beboere fra Allinge, Sandvig og Omegn sluttede sig' til os, da vi leirede os paa Pladsen mellem disse mægtige Ruiner, som selv det ruinrige Schwaben efter Tydskeres Udsagn ikke har Mage til. Consul Hjorth fra Allinge bød os Velkommen, og følgende Sang blev affungen:

Velkommen hid til denne Plet
 Med sine mange Minder
 Om svundne Tiders Old og Æt,
 Som os i Tanker rinder.
 Velkomne! Broderkjærlighed
 Med Jubel Jer modtager!
 Og gammel nordisk Ærlighed,
 Som Pral og Tydskhed hader!

Og Nordens Ænhed, Folkets Haab,
 Bed Jer dets Førstegrøde
 Skal gaae, om gjennem Trængselsdaab,
 Fuldendelsen imøde!
 I skal gaae for og sprede Lyst
 Og Lys og Liv og Barme
 Og Dannesind i Folkets Bryst,
 Saa la'er vi Tydskens Iarme.

See endnu bløder mangt et Saar
 Og dybe Sukke Lyde,
 Thi ubi Tydskens Lænker gaaer
 Den danske Sønderlyde;
 Saa Glæden bliver ei ubeelt,
 Sin Part vil Sorgen have,
 Snart haabe vi dog bliver heelt
 Hvad nu er i Usave.

Vi var og eengang revne fra
 Den fjære Moderstamme,
 Vi „Bættepatte“ maatte ta'e
 Udaf den tydske Amme;
 Men siden fandt vi Ly og Læ
 I Dannerkongens Skygge,
 Og under Fredriks Frihedstræ
 Fremblomstred' ret vor Lykke.

Thi ville vi ei dvæle ved
 De sørgelige Minder,
 Men ønske at i Enighed
 Vi Ro og Lykke finder.
 Gid Enighed og Brodersind
 Maa knytte Norden sammen!
 Thi saa skal Tydskens Brøvl og Bind
 Kun tjene os til Gammen.

Modtager da den simple Sang,
 Vi Jer til Velkomst byde!
 Vel veed vi vore Toners Klang
 Ei Eders Dren fryde;
 Men, Hjerters Sprog til Hjerter talt,
 Skjøndt simple Ord paa Tunge,
 Det finder Indgang overalt
 Og saa er det vi sjunge.

3.

Der takkedes paa vore Begne af Collin Lundh, som bemærkede, „at naar man ogsaa her betone de den Tarvelighed, Bornholmerne havde at byde os, saa vilde den ikke have kunnet affrække os, selv om den havde været tilstede; men det var i Virkeligheden alt Andet end Tarvelighed, der fremtraadte i den hjerteligste Modtagelse, i Bogtogene, som stillede til vor Raadighed og i de rigelige Anrejsninger, som overalt hødes; for Alt; dette kunde vi ikke noksom takke.“

Intet Under at denne Plet er Bornholmernes Stolthed, at Mænd og Kvinder, Store og Smaa med Begeistring viste os omkring og fortalte os om de Begivenheder, der knyttede sig til disse Klippemure, Taarnværter og Skjeldere; det var et fortrinligt, praktisk Cursus i Historie — men vi maatte rive os løs, thi Clemenskerne havde bredt deres Duge paa Græsset, og hele Pladsen var snart som besaaet med livlige Grupper, der lode de gode Sager vederfares deres Ret. Sandvig- og Allingeboerne gave Drikkevarer, Himlen sendte en gemtlig Byge, vi istemmede nogle Sange og drog derefter ud i en stor Procession for at bese Klippedalene. Drage de historiske Minder end mægtigt til Hammershuus, saa er dog Naturen ikke mindre tillokkende; det store Tog havde spredt sig, en enkelt Fører kunde ikke holde saa mange sammen og det var heller ikke fornødent, thi der var thye for en af vore Venner, der med Ryst og Utrættelighed førte os fra det ene delige Sted til det andet, medens selv Fordelingen af den store Skare over det nærmeste Terrain bidrog Sit til at fremhæve Naturskønheden; her saae man en Flok paa en Fjeldtinde mellem blomstrende Guldregn, hist sprang nogle omkring paa Klippestykkerne ned mod Havet, op fra Dalen lød de muntre Stemmer, og høit over dem klang Nattegallesangen med ubestrikelig Ynde og Fylde. Omfider samlede man igjen i Borggaarden omkring Talerstolen; der udbragtes et Leve for Norden af Skolelærer Bohn, for Folkesangen af Skolelærer Frandsen, der begge ledsagedes af rungende Hurra; derefter talte Sthrup for Kvinden, og Pastor Wolf takkede Sandvig- og Allingeboerne fordi de havde sørget for at Festen ikke var bleven „tør“. Med livlig Deltagelse hørtes et Leve for Slesvigerne af D. Zind;

Talerens Ord vare omtrent følgende: „Hammershuus er ikke blot et Blad i Bornholms, men i hele Nordens Historie; Slottet skulder et uheldigt Indfald af Kong Svend Erikfen Grathe sin Tilværelse. For at affone en faad Spøg (han havde hængt Erkebispfen af Lund op i en Kuro i dennes egen Domkirke) maatte han afstaae den nordlige Del af Bornholm til Lunds Erkebisp, der for at befæste sin Magt byggede Slottet, og fra nu af var Landet tilbels eller ganste i fjendtlig Bold. Bornholmerne bare med Udholdenhed og Fædrelandskjærlighed i Aarhundreder Bolds-mændenes Aag, indtil de selv ved en dristig Daad afkastede det og gav Den tilbage til Danmarks Konge. Tanken fører os uvilkaarlig over til Slesvig, hvor nu det tydske Boldssherredomme bæres med trofast Fædrelandskjærlighed og seig Udholdenhed; lad os haabe paa et lignende Udfald for Slesvigerne, da opfyldes det Dnske, som nu ligger os alle varmest paa Hjerte.“

Solen havde forlængst gjort Ende paa vor første herlige Dag paa Bornholm, da mørke Skyer og enkelte Lyn manede til Afslutning. De Fleste af os havde truffet de Allinge- og Sandvigboere, hvis Gjæster vi skulde være til næste Dag, og Folkestrømmen gif ad Hjemmet til, medens en Torbenhyge dæmpede Støvet og Lynene viste os Fyret paa Steilebjerget i magist Belysning.

Med friske Kræfter mødte vi næste Morgen (Dnsdag) tidlig ved Nisker Sogns Bogne for at begynde vor Reise langs Landets nordostlige Kyst, og lystigt gif det atter ad Niskirke til; her standsede vi et Øjeblik for at bese den mærkelige Rundkirke. Udfillige traf desuden i Stebets Præst en gammel Ven, og han kjendte fra sin mangeaarige Virksomhed ved Studenterforeningens

Bogsamling vel næsten enhver af os. Mellem Vejen og Havet udfolder Rø Sogn sin fortryllende Ynde i de skovbevogtede Klippedale; en Byge tvang os til at kjøre forbi den smukkeste af dem, Dydalen; vore bornholmske Venner beklagede, at vi ikke havde seet den, men vi kunne ikke utatnemmelig klage over et enkelt Tab, naar vi som her førtes fra Nydelse til Nydelse. Solen straalende igjen i sin fulde Glans, da vi naaede Helligdomsgaarden. Faa Skridt fra Gaarden, og man staaer paa en Skrænt med vid Udsigt over Havet, medens den nærmeste Forgrund er opfyldt med Klippestykker, der voldsomt kastede mellem hinanden skjule Strandbredden; tæt hede ved Søen udspringer Helligdoms-Kilden. Lange, blide Bølger vuggede Baadene, der førte os ud for at see Kysten fra Søfiden, og Stemningen lagde Kraft og Klang i de fyldige Harmonier i „Herliga land“, saa de svang sig op til Mængden, der havde taget Plads paa Klipperne. Under Sang roede vi langs Kysten og besaae en af de for Bornholm eie-dommelige Huler, en vaad Dværg, der maaskee for første Gang gav Gjenlyd af „Hell dig du höga nord“.

Baadene stode atter udefter, men enkelte forvorne unge Mænd sprang ind paa Klipperne og naaede lykkeligt, skjøndt med megen Besvær, opover.

Paa Festspladsen hødes vi „Velkommen“ til Rø Sogn af Sandemand Kosoed; under Maaltidet takkede D. Zind Røboerne, idet han bemærkede, at naar man første Gang kommer i en Mand's Huus, er det allerede et Tegns paa Gæstfrihed, at han byder En sidde ned i Dagligstuen og drikke et Glas. Men her føres vi fra det ene Stads-værelse til det andet med de mest glimrende Udsigter, man

vifer os Huset baade inde og ude, med sine vaade og tørre Dvne — ja fører os endog tilsidst ind i „Helligdommen“. —

Der var imidlertid atter samlet en stor Mængde omkring os; nye Bekjendtskaber stiftedes, og man traf gamle Venner fra den foregaaende Dag, der tilføes havde begivet sig til Helligdommen. Dandsmelodien af Kong Rosmer („Allen dullen dof“) udøvede sin uimodstaaelige Birkning paa Tilhørernes Vattermusfler, og Kredsen sluttedes saa tæt om os, at man valgte at synge paa et rummeligere Sted. Paa et til St. Hansaften bestemt Dandssegulv, mellem Helligdomsgaarden og Skrænten, holdt vi da en hel Concert, efter at vore trykte Programmer vare udbelte til Tilhørerne. Mellem Sangene takkede Skolelærer Lund Sangforeningen; Collin Lundh bemærkede som Svar, at ligesom der i gamle Dage var fundet Gulb i Rø Sogn, saaledes havde vi under vort korte Ophold her fundet Gulb, nemlig det, der smykker Menneskets Hjerte; han udtalte vor Tak, som han særligt henvendte til Kvinden.

Vor Fører gav Tegn til Afreise og bort foer vi; nu var det vore Værter fra Rø, der kjørte for os, men bestandig gif det ligesom tilforn i en rivende Fart. Det var, som om Hurraraabene ved Afsteden fra „Helligdommen“ næppe vare forstummede og end slylede Grindringen med de mægtige Indtryk, da vi kjørte ind i Lehnsgaarden og paany befandt os overfor en Mand, Sandemand Andersen af Østerlarsker, der paa den store Forsamlings Vegne bød os „Velkommen“. Gaardens Eier, Lieutenant Engel, førte os ind i sit Huus; overalt mødte os den venligste Modtagelse, den hjertelige Smødefkommen, der indbyder til Samtale. I den rummelige, elegante Sal fandt vi en overordenlig delikat og overvældende rig Anretning af Rager og Portviin;

Pastor Kosoed af Østerlarster takkede os her for vort Besøg, og derefter gik vi ud til Lehnsklint; skjøndt forskjellig fra Hammershuus, Sions Kapel og Helligdommen har dog ogsaa dette Punkt sin Naturskønhed; man er ikke Havet saa nær, foran og til Siderne bølger det skovrige Terrain ned mod Søen og Djet følger med Velbehag de bløde Former; fjernt ud over Fisserlejet Gudhjem sees Christiansø, der just nu bestinnes af Eftermiddagsolen. Paa et Klippestykke, der kun ragede lidt frem over Jorden, men var stort nok til at rumme hele Choret, sang vi for en taknemmelig Tilhørerkreds, der var leiret rundt omkring os; Situationen gav Liv og Lyst til at synge, og vi havde gjerne dvælet noget længere paa dette yndige Sted, men vi maatte bort. Paa Lehnsgaarden takkede Chr. Bruun for den udmærkede Modtagelse, og vi bestegte Bognene fra Østerlarster Sogn. Afsted gik det atter i dette — man kunde fristes til at sige — bornholmske Tempo, og snart rullede vi ind i Randkløvegaard. Der var virkelig noget eventyragtigt i denne Række af Besøg; Tiden løb, Naturen skiftede Udseende, Personerne veglede, men Gæt blev uforandret, den Hjertelighed, der modtog os, alle vegne; vi stod nu i Øster Marie Sogn, og Sandemand Munch bød os Velkommen. Ejerinden af Randkløvegaard, Fru Sonne, havde aabnet sine hyggelige Stuer for os, og snart gjensløb de af muntre Samtaler, medens Husets Døtre bød den vederkvægende Kaffe om. Ikke langt fra Gaarden ligger det saakaldte „Skaar“; Navnet er betegnende nok, thi det seer virkelig ud som om der var skaaren en bred Spalte ned i Fjeldet, men — det er sandt — Phænomenets geologiske Side røre vi ikke ved. Man klavrede ned paa Bunden af Skaaret og sang; nogle

sprang omkring paa Klipperne nede ved Søen, andre nød mere i Stilhed den deilige Udsigt, man havde over Kysten baade mod Syd og Nord, de Utrættelige krøb igjennem „Karens Hul“. — Alle samlede vi igjen i god Behold i det gjæstfrie Huus ved de rigt besatte Borde. Pastor Tørgensen fra Øster Marie bød os i Ejerindens Navn Velkommen; vi sang nogle Sange, og Alb. Møller henvendte vor Tak til Beboerne af Østerlars Sogn, der havde befordret os til Randkløvegaarden.

Dagen helbede, men vi havde end meget tilbage at nyde. Øster Marie Sogns Bogne holdt i Gaarden, beredte til at føre os til Svaneke. Affskedshurraerne klang, og Toget satte sig i Bevægelse. Uagtet vi under Kjørsejen i Dagens Løb vare blevne noget fortrolige med de hurtige Tempoer, var dog den Fart, hvormed vi kjørte ind i Svaneke og rundt i en Mængde Gader, der neppe kan have været den korteste Vej til Torvet, vistnok overraskende for de Fleste. Var Hensigten dermed, paa Grund af at Solen var sin Nedgang saa nær, i en Hast at give os et Overblik over Byens Beliggenhed, maa man indrømme, at det fuldkommen lykkedes, thi vi fik fra en Bakke, vi kom over — Hundebakkerne sagdes der — en herlig Udsigt over Havet og Byen, der var rigt smykket med Flag. Til Torvet kom vi da efter den lystige Fart, og bleve modtagne af vore Værter; over tolv Timer vare forløbne siden vi i Morgenstunden forlod Allinge, med utrættelig Iver havde vore bornholmske Venner kjørt os, bispist os, ja takket os — uagtet det jo egentlig var os der Skridt for Skridt kom i en bundløs Taknemmeligheds Gjæld. De brave Svanekeboer havde tiltænkt os en gemhytlig Aften i det Frie, og vi mødte trofast ved Ammunitionshuset alle Mand.

Aftenen var imidlertid bleven saa kjølig, at man besluttede at forlægge Scenen til Raadhussalen; derhen drog vi da med Sang fulgte af Byens Befolkning. I Komiteens Navn bødes vi Velkommen af Hr. Schjørring og nedestaaende Sang blev affungen:

Vi hilse her en Flok Minerva-Sønner,
 Dg ønske dem: velkommen hos os vær!
 At skue Klippen her, sig vistnok lønner
 For den som grandfæter Sagas Bog især;
 Thi kan vi end ei vise gyldne Sale,
 Ei Marmorflot med Taarn og kunstigt Tag,
 Saa kan vi vise Bakker, Fjeld og Dale,
 Dg Borge fra en længst henrunden Dag.

Her Meget er, som Tidens Aand kan tyde
 Fra Rokkestene indtil Hammershuus,
 Dg Navnet „Schwederkjetting“ høres lyde
 Samt „Prinzenskjold“, som minder: Bold og Knuus.
 Dog, Talen herom nu vi lade fare,
 Dg stride til vort sande Viemed:
 At bede Gud han Danmark vil bevare,
 Han skjærme det i Feide, som i Fred.

Dg I, vort Moderlands saa kjære Sønner,
 Modtag vor Tak fordi I kom herhid —
 Om maaskee Alt her, Eders Blik ei lønner,
 I kjære Gjæster ere — dette vilid.
 Vi leve dagligdags saa trist og stille,
 Os slutter trindt det dybe salte Vand;
 Men nu vi juble og udraabe ville:
 Hurra for Dannemarks Studenterstand!!

Paa vore Vegne. takkede Collin-Lundh og fremhævede med særligt Hensyn til et Udtryk i Sangen, at

Byen havde gjort et alt andet end „trist“ Indtryk ved sin smukke Veligheden, sin rige Flagdragt og udmærkede Gæstfrihed.

Stemningen var overordentlig livlig og Rystigheden saa godt i Gang at næppe nogen anden Sag end den, der er alle Danstes Hjerter nærmest, havde faaet Ordlyd saa let. En sødt Slesviger, Skolelærer Jørgensen fra St. Ibs, talte for Sønderjyderne. „Han havde en Gang før været samlet med Studenterfangforeningen, nemlig da Lovemonumentet paa Flensborg Kirkegaard blev afløret, og han henlebede Tanken paa Sønderjyderne, der nu, medens vi glade og fornøjede vare samlede, sukkede under den rovbegjærlige Orns Klo. Men ligesom Sønderjyden, dengang Lovemonumentet blev afløret, var opfyldt af Begeistring og Kjærlighed til Moderlandet, saaledes levede endnu Kjærligheden til Danmark ikke hos Hundreder, men hos Tusinder af vore Brødre mod Syd ligesaa kraftig som før, og Haabet om Gjenforening med Danmark boede endnu hos Sønderjyden, det Haab holdt ham opreist; men de danske Toner kunde kun lyde i Smug, og derfor opfordrede han Forsamlingen til med sig at tømme et Glas for Sønderjyderne, et Glas paa, at de danske Toner atter maatte kunne lyde ligesaa frit og kraftigt som paa hiin Dag og paa, at de danske og trofaste Sønderjyder atter maatte blive forenede med vort kjære Fædreland.“

Det behøver næppe at siges, at Taleren fulgtes med levende Bifald, og at stormende Hurra viste, hvor inderligt Forsamlingen stemmede med ham. Foruden at mange af os just havde været med at synge den omtalte Sang af Professor Hartmann „Elumrer sødt

i Slesvigs Jord" paa hiin uforglemmelige Dag i Flensborg, var den netop mellem dem, som det nu samlede Chor havde indøvet; den blev derfor sungen her ligesom senere i Rønne Kirke og gjorde ved sin høitidelige Simpelhed et dybt Indtryk. Vi dvæle gjerne ved denne lille Episode i det muntre Lag, thi ethvert Vidnesbyrd om, at der, hvor den danske Tunge taler, er et aabent Dre for Sukket, der lyder til os fra Brødre og Søstre hiinsides den forsmædelige og unaturlige Grændse, er en Bestyrkelse for vort Haab.

Vore Værters Ønske at beholde os noget længere den næste Morgen til Gjengjæld for at vi vare komne senere end Bestemmelsen, kunde ikke forenes med det Løfte, vi havde givet fra første Færd af, nemlig saavidt muligt at overholde de fastsatte Afgangstider. Senad Midnat sluttedes da denne bevægede Dag, og vi gik til Ro paa et af de allerøstligste Punkter i det danske Monarchi, saa at alene Beboerne paa Christiansø vare Morgensolen lidt nærmere end vi.

I den tidlige Morgenstund (Torsdag) var der endnu Leilighed til at bese enkelte Punkter ved Byen og Havneanlægget, der er af betydeligt Omfang især for en saa lille Commune; efterhaanden mødte vi paa Torvet og hilste den forsamlede Mængde med Studentersangen „See god Morgen“. Efterat et Par andre Chor vare affungne, hød Kjøbmand M. Smidt os Farvel, og vor Reise gik under rungende Hurra videre ad Almindingen til paa Bogne fra Ibsker Sogn.

Festerne i Hasle og ved Hammershuus, i Helligdommen, og paa Lehnsgaarden, paa Randfløvegaarden og i Svaneke

vare kun beregnede paa at føre os sammen med Beboerne fra Stedet eller dets nærmeste Omegn; i Almindingen skulde man mødes fra alle Kanter — og man mødte. Ved Tomilepælen, hvor Bogntoget standsede, traf vi allerede mange Menneſter; vi ordnede os i Procession og gik under Skovfoged Balslevs Anførsel og med Musik over Somfrubjerget til Christianshøi, hvor vi bleve modtagne af den største Forsamling, vi endnu havde set paa Bornholm. Solen straaede over den bekrandsede Mindestøtte og de tre nordiske Flag, der omgave den, i det Dieblit Processionen ankom til Festspladsen, og under de gunstigste Varsler begyndte Dagen. Kjøbmand Colberg fra Rønne bød os Velkommen, og hans Ord ledsagedes af Forsamlingens kraftige Hurra. Sammenkomsten i Almindingen skulde, som alt antydet, medføre en Slags Opjørelse mellem os og alle de brave Menneſter, vi havde truffet paa vor Rundreise; vi søgte derfor strax mellem Mængden efter bekjendte Ansigter, men erfarede snart, at det var en ny Greds, der stod os nærmest og indbød til Deltagelse i en Frokost. Beboerne af Akirkeby, som Tiden ikke tillod os at besøge i deres Hjem, havde begivet sig til Almindingen, for at træffe os der; en saadan Interesse for vort Besøg kan neppe den højeste Forventning have gjort Regning paa. Pastor Mossin fra Akirkeby takkede Sangforeningen for dens Besøg, og vi, der kun have en eneste Maade at vise vor Taknemmelighed paa, gav Akirkeboerne en Concert; — de mange Rækker af lange Vorde kunde vel forestille Byens Huse og Gader og i Betragtning af Tidens Korthed kunde vi godt synge paa Gaden; Programmerne vare heldigviis trykte, en kraftig

Haand udslængede dem over Husene og Sangen beghjødte, snart sang det store Chor, snart det mindre — det var „Aakerboernes Concert“, om hvilken det med Rette kan siges at den var glimrende besøgt.

De Fleste af os traf snart paa gamle Venner, der meget ofte kjendte de nye Venner, og i livligt samtalende Flokke sluttede man sig til det store Tog — 3 à 4000 Mennesker — der under Skovfogedens Anførsel begav sig paa Vandring i Almindingen. Vi rokkede Rokkestenen, speilede os i Latinersøen, stormede Lilleborg og besteg Nytterknegten; fra Kongemindet sendte vi en Hilsen til det sande Aakirkeby og et Afkedsblik med Haab om Gjenstyn ud over de heilige Egne, vi vare komne igjennem; i Echo-dalen sang vi igjen en Del Chorsange, der heldigviis ikke forstyrredes af Echoet. Over Gamleborg drog vel de Fleste tilbage til Christianshøi, men forøvrigt kunde et saa stort Selskab naturligviis ikke holdes samlet paa en Skovvandring, der varede 4—5 Timer; mindre Flokke dvælede snart hist, snart her, Nogle kunde umuligt blive trætte af Udsigten fra en Fjeldtinde henover de friske Skovtoppe med den usædvanlig rige Farvevejel, Andre fandt Dalen saa luun og den rolige Samtale i en mindre Kreds saa behagelig, at de nær vare komne for seent til Eftermiddagsmaaltidet, der i overvættets Fylde var fremsat af Værternes Hærskarer. Man søgte paa bedste Maade at virkeliggjøre det Umulige, idet man nød lidt hist og lidt her; derved fremkom et Slags spadserende Maaltid, der atter gav Anledning til en Mængde private Skaaltaler, som dog siden maatte vige for Henvendelser til den hele Forsamling, hvortil Begyndelsen gjordes af Provst Meyn.

Pastor Wolf talte for Danmarks og Nordens Fremtidshaab, Hindenburg for Vikingeaanden, og Faartoft for Damerne. En Sammenligning af D. Zinck mellem de gamle bornholmske Gildeslaugs Ordning og Sangforeningens Organisation vakte megen Munterhed. Senere tog Ungdommen sig en lystig Svingom paa en improviseret Dandseplads, der idetmindste havde det Gode, at den var særdeles rummelig. Ikke blot ved Antallet af Deltagerne, men først og fremmest ved den fortræffelige Aand blev Festen i Almindingen en sand Folkefest, hvor hjertelig Munterhed og ungdomsfrisk Lystighed løstede sin Stemme høit.

Vi toge Afsked med Beboerne fra de nordligere Egne af Landet, hvis Gjæstfrihed, vi havde nydt de foregaaende Dage, og fulgte hjem med vore Værter fra Rønne, befordrede af Vesterherred. I den stille og milde Sommeraften stode endnu ved Gaardene langs Landeveien Folkene og Børnene speidende efter, om Bognen muligviis førte en Student, og opdagede de blot en Hue, løb strax et rungende Hurra.

Vor sidste Dag paa Bornholm (Fredagen) begyndte med en Kirkeconcert Kl. 10. Et Par Timer efter gaves en Concert i Theatret; Mellemtiden var benyttet til at indstudere en bornholmsk Vise, Sjøkarijn, som Prof. Hartmann havde hørt den foregaaende Dag, nedstreven og udsat for fire Stemmer. Den blev udført ved Concerten og, som Bisaldet vidnede om, hørt med Fornøielse. En italiensk Primadonna, Signora Falsetta fra Mailands bella Scala, egentlig engageret i Dresden, men af Krigsbegivenhederne forslaaet til Bornholm, var saa naadig at udføre

adskillige Bravourarier, der modtoges med en sand Bifaldsstorm og en saadan Masse Blomster, at de fyldte en stor Tørvekurv, der formodentlig „för tillfället“ efter Signoraens Onske fandtes hensat mellem Coulisserne.

Klokken fem om Eftermiddagen samledes vi atter paa Store Torv og drog derfra med vor Fane og Byens flinke Musikkorps i Spidsen til Sommerlyst. I den festligt smykkede Lund modtoges vi med Kanonsalut og en Velkomsthilsen af Consul A. Rasch. Paa et lille Sommertheater udførte vi den for Bornholmerne formodentlig tilforn ubekjendte Ouverture for Phantasiinstrumenter, der under D. Zincks Anførsel og ved Medvirkning af flere Virtuoser, navnlig paa Piccoloflöite og Tromme, gjorde megen Lykke, uagtet Primoviolinernes Klang var vel træagtig, Contrabassen noget for høi for Vokalet og Blikinstrumenterne, hvilket forøvrigt ikke er ganske usædvanligt, af og til kom noget ud af Stemning. I Mellemakterne optraadte et Jongleur- og Kraftkunstnerselskab, iblandt hvis Medlemmer man vil have gjenkjendt Signora Falletta, men det beroer dog nok paa en Feiltagelse; Selskabet medførte desuden en allerkjæreste og til næsten menneskelig Fuldkommenhed dresjeret Abekat, der høstede fortjent Bifald.

Til Slutning sang vi endelig adskillige Sange for Chor og Quartet og gik derefter tilbords i Pavillonens Sal, der trods sin anseelige Størrelse dog langt fra kunde rumme den talrige Mængde, der var forsamlet i Lunden. Musikken spillede en Marche medens vi drog ind i den smukke Sal, der var prydet med Frederik den Syvendes bekrandsede Buste og Christian den Niendes Navnetræk, Blomster og nor-

bisse Flag; Amtmanden over Bornholm, Etatsraad Bedel, bad os Velkommen til Rønne Borgerses Særa, hvorefter Rigsdagsmanden Hr. Hjort udbragte et Leve for Hs. Majestæt Kong Christian den Niende. Der fulgte nu en lang Række Taler, blandt hvilke vi ville fremhæve Provst Meyns for Universitetet, Rector Børgensens for Professor Hartmann og Amtmand Bedels for Sangforeningen, der i disse skønne Dage have vist, at Folk paa Landet dog nok kunde komme ud af det med disse „flemme Rjøbenhavnere“. Nebenstaaende Farvel til Bornholm, der var ombdelt til Alle saavel i som udenfor Salen, blev derpaa affungen.

Bornholm, du fagre Ø,
 Du Rattergalerebe,
 I salten Østersø!
 Dig gjæstend end en Sangerflot,
 Som her fandt Duge brede
 Og aabne Hjerter nok.

Vi saae dit Hammershuus,
 Din Eroffrabs Freminde,
 Som end ei sank i Gruus!
 Din grønne Grottes Bøgesal!
 Dit Hølsjelds lune Linde!
 Din egefrandske Dal!

Vi fandt et Folk saa kjækt,
 Med Frihedsfind og Snille,
 En dansk og gjæstfri Slægt;
 Nu nærmer sig vort Samlivs Dvæld,
 Saa tag som sidste Trille
 Vort varmeste Farvel!

Professor Hartmann fik derpaa Ordet og udtalte om-
 trent Følgende: Endstjøndt han ikke var stemplet til Taler,
 forekom det ham dog let at udbringe en Skaal, der havde
 en saa god og populair Klang, som den, det var overdraget
 ham at foreslaae. Han skulde nemlig fra Studenter-Sang-
 foreningen bringe navnlig Kønne Byses Indvaanere, men
 tillige Bornholmerne i det Hele, den hjerteligste Tak for
 den mageløse Gjæstfrihed, som overalt var bleven Studen-
 terne tildel. De havde optaget os i deres Huse og be-
 handlet os som deres Egne, de havde ført os fra Sted
 til Sted paa deres deilige D, og om det end havde kunnet
 forekomme de Eldre noget besværligt at voltigere og dandse
 paa Stenene ved Søs Kapellet, saa var det dog nu, naar
 vi tænkte tilbage paa alt dette, som om vi havde dandsset
 paa Roser hele Tiden. Men denne Rosendands tydede,
 som Dands i Almindelighed, paa Udspreddelse og Forlystelse,
 og Noget kunde maastee fortænke de Eldre i at have del-
 taget deri. Han troede dog, at Retfærdiggjørelsen for
 denne Deltagelse laae i den alvorligere Side, som disse
 Sammenkomster havde. Bornholmerne havde aabnet os
 deres Hjerter og skjænknet os deres Venskab, vi havde
 stræbt at tolke dem vor Tak i Sang, og gjennem denne
 gjensidige Meddelelse og Modtagen havde der udviklet sig
 Forbindelser, som vilde kunne omfatte flere end selve Del-
 tagerne, han haabede derfor, at denne Tour, som havde
 lært os hinanden nærmere at kjende, maatte have givet
 et bestemt Bidrag til at befæste og styrke Sammenholdet
 mellem Kjøbenhavn og Bornholm; og med Ønsket om
 at dette maatte skee, udbragte han en Skaal for Born-
 holms, navnlig Kønne Byses, gjæstfrie Beboere og elst-
 værdige Beboerinder.

Pastor Wolf fra Clemenster, der, som forhenværende Medlem af Sangforeningen og gammel Ven af Sengen, havde fulgt os fra Hasle til Hammershuus, derpaa havde været tilstede i Almindingen, var ogsaa mødt i Rønne og bad os medtage en Hilsen til vore Kjære i Hjemmet. Collin Lundh foreslog i et versificeret Foredrag en Skaal for Damerne, og Seilmager Wichmann tømte et Glas for de nordiske Riger. D. Zinck udtalte vor Tak til Postmester Henningsen, den utrættelige Fører paa vor Reise i Landet; Pastor Wolf bragte os en sidste Hilsen fra Beboerne paa Nordlandet og meddelte i en humoristisk Form det Skudsmaal, som han havde hørt Landboere give Studenterne, idet de havde kaldt os „helljute“ Karle. Sluttende sig hertil udbragte Zinck den sidste Skaal og Tak til Bornholmerne: Man sagde undertiden om en Mand: „Han er en Fandens Karle!“ men vidste nogen af de Tilstedeværende, hvad dette egentlig vilde sige? det vil sige: „Han er en Bornholmer!“ Fanden, som i gamle Dage var en af de store Godseiere, besad efter Historikernes Udsagn bl. A. ogsaa Bornholm. Holberg, der i „Uden Hoved og Hale“ lader Fanden optræde under Navnet „gamle Eric“, nævner ham der med sin fulde Titel som „Herre til Bloksbjerg, Hekkenfeld, Lyderhorn, Mundien, Borgundien, Trapezund og Rattesund; men da Borgundien eller Borgunderholm er Bornholm, blive Bornholmerne nogle „Fandens Karle“. — I denne Terminstid skal al Gjæld jo betales, men for Studenterangforeningen bliver dette en ligefrem Umulighed. Vi komme til at staae i en uendelig Taknemmelighedsgjæld til disse „Fandens Karle“ for Alt hvad vi i uforglemmelige Dage have modtaget af dem. Med Tak for hvad vi skyldte Born-

holm og de gjæstfrie Bornholmere endnu et rungende Hurra!

Der var endnu mange Taler, som vi gjerne optegnebe her, men desværre havde vi ingen Stenographen.

I Hast forvandlede Spisefalen til Dandsesal, og Musikken kaldte Ungdommen til en livlig Dands, der fortattes til Dagen græde.

Vi sagde vore elskværdige Værter og Værtinder i Rønne Farvel og samlede i den beilige Morgen Kl. 5 paa „Merkur“, der laae klar til Afgang. End en Gang løb Sangen for vore bornholmske Venner, det sidste „Leve!“ forsvandt mellem jublende Hurraraab fra begge Sider, og vi gled hen over Østersøen, der var saa mild og rolig som om den havde Hjerte for vor Stemning. — Kort før „Merkur“ naaede Østads, altsaa endnu paa bornholmsk Grund, bragte vi Capitain Thorsen vor Tak og et ni-dobbelt Hurra.

Her ender Beretningen om vort herlige, minderige Ophold paa Bornholm, men vi vide, at det vil glæde vore Venner ogsaa at høre om vor Hjemfart. Ved Indseilingen til Østads hilstes vi med Kanonsalut; saasnart vi havde for- tøjet ved Broen, kom den danske Consul ombord og ind- bød os paa Østadsboeres Vegne til en Frokost paa Hotellet; vi modtog den venlige Indbydelse og tilbragte efter Maal- tidet endnu en Timestid i Selskab med vore svenske Vær- ter, der med levende Bifald hørte fortælle om den nordiske Stemning, der gjennemstrømmede alle Festerne paa Born- holm, hvor Dannebrog vajede mellem Norges og Sverrigs Banner. Ledfagede af vore Værter drog vi med Sang til Banegaarden, afsted bruste Toget nordpaa gjennem Skaane, og Kl. 4 gik vi i Malmø ombord paa „Thun-

berg", der førte os over Drefund i den deilige, blifstille
Midsommeraften, og under Sangen „Der er et yndigt
Land" lagde vi til Land.

Arlaud, D., cand. phil.
Bielefeldt, H. G., stud. theol.
Bohn, E. A., stud. jur.
Bramsen, J., stud. jur.
Bramsen, L., cand. phil.
Bruun, Chr., Bibliothekar.
Clausen, M., stud. jur.
**Collin-Lundb, Ingenieurcapt.
Corfiren, E., stud. polyt.
Dahl, E., stud. jur.
van Deurs, F. S., Landstings-
sekretair.
Elberg, T., stud. theol.
Faartoft, A. E., stud. med.
Faurshou, A., cand. phil.
Grüner, F. B., stud. jur.
*Hansen, E. J., Kammermusikus.
Hansen, D., stud. jur.
*Hartmann, J. P. E., Professor.
Hartmann, Fr., stud. jur.
Hequet, A., stud. med.
Hindenburg, Th., cand. jur.
Høegh-Guldberg, E., cand. jur.
Jacobi, H. A., stud. jur.
Jochimsen, W., stud. theol.
Lerche, H., stud. jur.
Liebe, Th., Skuespiller.
*Lund, Chr., cand. jur.
Lyngbye, H. P., Grosserer.
Mundt, E., stud. med.

Møller, Alb., cand. jur.
Møller, E. E., stud. jur.
**Møller, E. F. E., Adjunct.
Møller, Th., cand. phil.
Mygind, S. E., stud. mech.
Mygind, Th., stud. theol.
Nielsen, R. E. J. B., cand.
phil.
Ortmann, E. M., cand. med.
Petersen, Wolffg., cand. jur.
Philipsen, F., stud. jur.
Poulsen, E. E., stud. philol.
Poulsen, F. E., cand. phil.
Poulsen, B., stud. jur.
Raaschou, E., stud. theol.
Raaschou, B., stud. theol.
Ravn, B. E., cand. jur.
Schmidt, P. L., stud. theol.
Stub, A., cand. med.
Styrup, Th., stud. jur.
Tetens, H. F., stud. jur.
Thaning, J., stud. med.
Theilade, H., stud. theol.
Thomsen, A., stud. philol.
Thrane, E., cand. jur.
Tolderlund, D., stud. jur.
Trautner, T. M., cand. med.
Wiese, E., cand. phil.
Witbusen, E., stud. med.
*Zind, D., Skuespiller.